

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

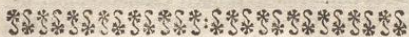
Parisiis, 1669

Art. I. Origo Semipelagianæ hæresis describitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

sum & debilitatum per peccatum Adami, nec ratione concupiscentiæ, magis propendere ad bonum delectabile contrarium rationi, quàm ad bonum honestum & rationi consonum, ut refert D. Prosper in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædest. Sanctorum, ubi eos dicit affirmasse, *Quantum quisque ad malum, tantumdem habere facultatis ad bonum; parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes movere.*

52. Quartus denique erat, quòd libertatem arbitrij generaliter definiunt per indifferentiam ad bonum & ad malum; ita ut neminem liberum esse dicerent, nisi qui posset indifferenter bene vel male operari; ut liquet ex Augustino lib. 1. operis imperfecti contra Julian. pag. 150. ubi eum aliosque Pelagianos reprehendit, quòd libertatem generaliter sumptam restringerent ad potestatem indifferentem circa bonum & malum, seu quæ posset bene & male velle: quia ex hoc sequeretur, quòd nec Deus, nec Angeli, aut homines beati, qui non possunt peccare seu male appetere, non essent liberi: *Si liberum non est (inquit) nisi quod duo potest velle (id est bonum & malum) liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle, de quo ipse dixisti, Deus esse nisi justus non potest. Siccine Deum laudas, ut ei auferas libertatem? Unde merito sic concludit Anselmus in Dialogo de libero arbitrio cap. 1. Quoniam liberum arbitrium divinum, & bonorum Angelorum, peccare non potest, non pertinet ad definitionem liberi arbitrij posse peccare. Item D. Thomas in 2. dist. 27. quæst. 1. art. 1. ad 2. sic discurret: Ad rationem liberi arbitrij non pertinet ut indeterminatè se habeat ad bonum vel ad malum: ita liberum arbitrium per se in bonum ordinatum est; cum bonum sit objectum voluntatis, nec in malum tendat, nisi propter aliquem defectum, quem apprehendit ut bonum, cum non sit voluntas aut electio nisi boni, aut apparentis boni: & ideo ubi perfectissimè est liberum arbitrium, ibi in malum tendere non potest. Sed hoc ad libertatem arbitrij pertinet, ut actionem aliquam facere vel non facere possit: & hoc Deo convenit; bona enim quæ facit, potest non facere; nec tamen malum facere potest. Quibus verbis S. Doctor hoc inter indifferentiam contradictionis ad agendum & non agendum, & indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum statuit discrimen, quòd prima pertinet ad rationem libertatis, non verò secunda. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis.*

DISPUTATIO II.

De Hæresi Semipelagiana.

Capta est vulpes illa astutissima, Pelagianorum videlicet nefanda pravitas, quæ Christi vineam demolicbatur: sed alias post se vulpetulas reliquit malitiæ suæ æmulas: teret rima hæc hydra nova capita extulit, dum Semipelagianorum insaultam sobolem Pelagij hæresis parturit. Unde explicatis Pelagianorum erroribus in materia de gratia & libertate, consequens est, ut dogmata Semipelagiana hæresis declaremus, quæ Pelagiani erroris particula dici potest, sicut Pelagij hæresis, *Origenis ramusculus*, à D. Hieronymo appellata est.

Tom. IV.

ARTICVLVS PRIMVS.

Origo Semipelagiana hæresis describitur.

Occasione scriptorum D. Augustini contra Pelagianos, tres errores circa gratiam & prædestinationem orti sunt; duo in Africa, & unus in Gallia; ut non obscure significat Prosper in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædestinatione Sanctorum; ubi dicit, nonnullos in Africa jam antea turbatos fuisse iis quæ ille scripserat de prædestinatione; sicut jam multi ceperunt iisdem moveri in Gallia.

Primus error fuit Monachorum Adrumetinarum, qui ut refert D. Augustinus lib. 2. retract. cap. penultimo, Iesù ejus Epistolâ 105. ad Sixtum, duas in partes divisi sunt; quarum una, duce Floro, credebatur gratiam Dei à Divo Augustino ita prædicari, ut tolleretur libertatem arbitrij, & correptionis necessitatem; altera verò pro liberi arbitrij defensione pugnabat: quam dissensionem S. ille Doctor ut tolleretur, scripsit duas Epistolas ad Valentinum Adrumetini monasterij præfectum, eisdemque Monachos, quæ sunt inter Augustinianas 46. & 47. totidemque libros, unum de gratia & libero arbitrio, alterum de correptione & gratia: quibus disertè ostendit, per efficaciam divinæ gratiæ non tolli libertatem arbitrij, neque necessitatem aut utilitatem correptionis: quia illâ Deus utitur tanquam medio extrinsecus adhibito, & moraliter excitante, dum intus bonam voluntatem in corde hominis operatur, & facit ipsum de nolente volentem, & de repugnante consentientem. Ita, ut dixi, refert Augustinus lib. 2. retract. cap. 66. ubi sic ait: *Propter eos qui cum defenditur Dei gratia, putant auferri liberum arbitrium, scripsi librum de gratia & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hac re ceperat esse contentio, ita ut me consulere eorum aliqui cogerentur. Rursus ad eosdem scripsi alterum librum, quem de correptione & gratia prænotavi. cum mihi nunciatum esset, dixisse ibi quemdam, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum. Hoc ergo inter Pelagium & Adrumetinos Monachos discriminis fuit, quòd Pelagius necessitatem & efficaciam gratiæ excludebat, ut servaret libertatem arbitrij: illi verò negabant libertatem arbitrij, ut gratiam efficacem & prædestinationem gratuitam, quam Augustinus docebat, tuerentur.*

Secundus error, occasione scriptorum S. Augustini ortus, est Prædestinarianorum, qui, ut refert Sigebertus in Chronico, anno 415. videntes Augustinum affirmare, gratiam Dei non modò necessariam esse ad piè vivendum, sed etiam gratis dari & absque ullo merito præcedente, secundum Dei consilium, & propositum suæ voluntatis, per illamque nos discerni; ac denique sic de illa loqui, ut videretur totum salutis nostræ negotium in divinam electionem & prædestinationem rejicere; existimarunt liberum arbitrium per gratiam tolli, hominesque per illam solam sine voluntaria obedientia salvari; & pariter peccatores vi solius divinæ reprobationis damnari; neque mala opera obesse illis qui prædestinati sunt, neque bona prodesse reprobis. Quæ hæresis damnata fuit in Concilio Arelateni triginta Episcoporum, anno, ut vult Baronius 490. &

B iij

ad illam respexisse videtur Arausiana Synodus secunda, can. 25, dum dixit: *Hoc secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante & cooperante) que ad salutem pertinent, possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquos vero ad malum divinam potestate predestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione, illis anathema dicimus.*

3. Scio quidem Jansenium lib. 8. de hæresi Pelag. cap. ultimo, enixè contendere, nullam unquam fuisse Prædestinatio-norum hæresim, eamque quam Sigebertus, & alij eum secuti, hoc nomine indigitarunt, nihil aliud esse quam veram Augustini, Prosperi, Hilarij, & aliorum gratiæ defensorum de Prædestinatione gratuita doctrinam, quam Semipelagiani hæresis non infamarunt: quod & prius docuerat Jacobus Usserius, insignis Calvinista Hibernus, qui anno 1621. librum edidit Dublini, hoc titulo inscriptum: *Gotteschalci & prædestinatio-næ controversiæ ab eo mota historia.* Verum præterquam quod in prædicto Arelatensi Concilio, Epistola Fausti ad Lucidum, quæ exprimuntur & anathematizantur Prædestinatio-norum errores, approbata fuisse dicitur, & Episcoporum subscriptione munita, ut refert Baronius anno Christi 490. ejusdem insuper hæresis prædestinatio-næ meminere Hincmarus in Epistola ad Nicolaum Papam, & Prosper Tiro in Chronico Pithæano, id est Pithæi curâ edito ex codice Bibliothecæ sancti Victoris Parisiensis; & Gennadius Massiliensis in appendice ad librum S. Augustini de hæresibus, ubi ad octoginta novem ab ipso Augustino enumeratas, quatuor postea exortas addidit, Prædestinatio-nam, Nestorianam, Eutychianam, & Timotheanam, ut testatur Hincmarus lib. de prædest. cap. 11. habeturque etiam hic appendix in codice Bibliothecæ S. Victoris Parisiensis.

4. Tertius error præcedentibus extremè oppositus, cæpit in Gallia apud Massiliam, in ipsa ferè ultima D. Augustini ætate, occasione libri de correptione & gratia, quem Sanctus Doctor conscripserat, ut Monachos Adrumetinos instrueret. Cum enim quidam Massilienses Presbyteri, & Galliæ Episcopi, in eo libro legissent quæ de proposito divinæ voluntatis & prædestinationis (quo salvandi à perituris discernuntur) & de efficacia divinæ gratiæ (quæ indeclinabiliter & insuperabiliter agit voluntas nostra) Augustinus docet, maxime turbati & scandalizati sunt; & unde Africani plenius instructi, suum deposuere errorem, exinde Galli novæ lucis aspectu excecati sunt, & in errorem adducti, ut testatur Prosper in Epistola ad Augustinum in principio, ubi sic ait: *Multi servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in Sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquandiu tarditatem suam culpæ maluerint, quam non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorum super hoc atque apertiorum Beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare; evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut cum quosdam intra Africam similia movissent, librum de correptione & gratia, plenum divinæ auctoritatis emitteres. Quo in notitiam nostram, in sperata opportu-*

nitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas: quia universis questionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, iam plene hic absoluteque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam doctrinam auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores instructioresque sunt facti; ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, averseiores quam fuerant recesserunt.

Qui igitur in Gallia clariùs explicatam S. Augustini doctrinam libro de correptione & gratia, adhuc duriorè habebant, novum explicandi mysteria gratiæ & prædestinationis modum inveniunt, quo inter Pelagium & S. Augustinum medij, neque in damnatum ab Ecclesia errorem cum Pelagio declinare, neque fatum cum S. Augustino, fatalemque necessitatem proferre videantur. Nam ut à Pelagio se quam longissimè distantes exhibeant, consentitur humanam naturam, Ad peccato corruptam, solâ Christi gratiâ posse reparari. Item consentiunt non solum gratiam Christi necessariam esse, quæ per baptismum præterita peccata dimittat, sed etiam quæ hominis voluntas preveniat, & ad quodcumque opus bonum vel incipiendum vel perficiendum adjuvetur. Unde S. Augustinus libro de prædestinatione Sanctorum ad Prosperum & Hilarium cap. 1. dicit: *Pervenerunt isti fratres nostri, pro quibus sollicita est pia charitas vestra, ut credant cum Ecclesia Christi, peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nec ab isto malo nisi per justitiam secundi hominis aliquem liberari. Pervenerunt etiam ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur, atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse consentiant. Recentia ergo ista in quæ pervenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Sententiam verò D. Augustini de gratia & prædestinatione sic temperari volunt, ut Deus universali vocatione omnes pariter ad finem & baptismum invitet, sed vis & efficacia hujusmodi vocationis ex humana pendeat voluntate; ut quicumque credere voluerit, & baptizari, eo merito quo voluerit, & ipsius fidei augmentum, & perfectæ sanctitatis consequatur effectum. Unde volunt gratiam non esse necessariam ad initium salutis, id est ad voluntatem credendi, ipsamque fidem initialem; neque ad petendum, querendum, pulsandum, &c. sed vires naturales liberi arbitrij ad hoc sufficere; atque ex talibus initiis pendere cardinem differentiarum eorum, qui vocantur, aut non vocantur efficaciter ad fidem & salutem, quippe ab æterno fuerunt à Deo electi & prædestinati, vel è contrario reprobat: nimirum quia Deus efficaciter vocat eos qui præviis hujusmodi initiis, tanquam meritis humanis, vocari meruerunt: & quos præcavit hæc initia habituros, suæque gratiâ benè utrosque, prædestinavit, reiectis aliis omnibus, in quibus eiusmodi initia naturalia, & bonum usum gratiæ, liberique arbitrij cooperationem, non previdit. Hac (inquit Prosper Epistolâ ad Augustinum) ipsorum definitio ac professio est: omnem quidem hominem Adam peccante peccasse, & neminem per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari: universis tamen hominibus propitiationem qua est in sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem & ad baptismum accedere voluerint, salvi*

esse possint: qui autem credituri sunt, quive in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futurâ electione, & de hac vita bono sine excessuros esse præviderit: ideoque omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntaria devotioni sit parata. Similiter Hilarius Epistolâ ad Augustinum: *Consentiunt omnem hominem in Adam perisse, nec inde quemquam posse proprio arbitrio liberari: sed id conveniens asserunt veritati, ut cum prostratis & nunquam suis viribus surrecturis annuntiantur obtinende salutis occasio, eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.*

Itaque Massilienses in multis à doctrina Pelagij abhorrentes, in aliquibus tamen ei adhaerere, præsertim in eo quod dicebat primam gratiam & vocationem ex meritis bonæ voluntatis dari; & propter hoc, *Semipelagiani*, seu *reliquia Pelagianorum*, dicti sunt: licet S. Thomas communi nomine eos Pelagianos appellet, ut patet 2. 2. quæst. 6. art. 1. & 1. parte quæst. 23. art. 5. ubi ait: *Pelagianos posuisse initium bonè faciendi ex nobis, consummationem autem ex Deo.* Et 3. contra Gentes cap. 149. dicit Pelagianorum errorem fuisse, *auxilium merentis gratiæ esse ex nostro merito, ac proinde initium justificationis esse ex nobis, consummationem autem ex Deo.* Item quodlibeto 1. art. 7. inquit: *Ad errorem Pelagianorum pertinere dicere, quod homo possit se ad gratiam præparare absque auxilio divinæ gratiæ.*

ARTICULUS II.

Præcipua Semipelagianorum dogmata recensentur.

PRæcipua Semipelagianorum dogmata, quæ in Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum sæpe citatis describuntur, ad quatuor præcipua capita reduci possunt: primum respicit prædestinationem, secundum tangit vires liberi arbitrij, tertium spectat ad initium fidei, quartum ad donum perseverantiæ: ex quibus quatuor capitibus varia corollaria, tanquam errores ex erroribus, deducebant, ut verificaretur quod de corpore Behemot, seu diaboli, legitur Job 41. *Corpus ejus quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus; una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas.*

§. I.

Quid de prædestinatione Semipelagiani docerint?

Nomen prædestinationis dupliciter usurpari potest; primò largè pro quocumque decreto seu constitutione efficaci Dei circa actus nostros; secundò strictè pro transmissione efficaci hominum ad gloriam: qui est frequentior usus illius nominis apud Theologos. De prædestinatione primo modo sumpta dicebant Semipelagiani, ipsam non prævenire voluntates nostras: quia alias humana libertas tolleretur, & fatalis quædam necessitas induceretur. Constat hoc dictum, primò ex verbis Prosperi referentis eorum errores in Epistola citata ad Augustinum, ubi sic ait:

A *Removeri dicunt omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humana præveniat voluntates; & sub hoc nomine prædestinationis, fatalem quandam necessitatem induci.* Unde in Epistola ad Rufinum, sic loquitur de Massiliensibus: *Scripta Augustini, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus dimovere.* Secundò id patet ex Fausto, Semipelagianorum Antesignano: nam ille lib. 1. de libero arbitrio cap. 4. doctrinam Augustini (suppresso tamen ejus nomine) impugnans, sic ait: *Sub pietatis fronte gentilitatis malum, & inter gratiæ vocabulum, absconditum erit FATALE DECRETUM.* Et cap. 12. *Recedat (inquit) hinc originalis definitio, VEL FATALIS.*

B De prædestinatione verò secundo modo accepta in primis asseriebant, eam non esse purè gratuitam, sed dependentem à præscientia meritum; neque certam ex se & ab intrinseco, sed ex præscientia quâ Deus prævidet quid unusquisque facturus est, quive bono vel malo fine ex hac vita discessuri sint. Hoc etiam patet, tum ex verbis Prosperi initio Epistolæ ad Augustinum, ubi de Massiliensibus ait: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, quâ deinceps per Dei gratiam sint iuvandi, mansuri sunt, præscisse dicunt ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futurâ electione, & de hac vita bono sine excessuros præviderit.* Tum etiam ex Fausto lib. 2. de gratia & humanæ mentis arbitrio, ubi hæc scribit: *Aliud est præscire, aliud prædestinare: præscientia gerenda prænoscit, postmodum prædestinatio retribuenda describit; præscientia de alieno subsistit actu, prædestinatio de judicio suo; à præscientia quæ sunt nostra produntur, à prædestinatione quæ sunt præparantur; ac per hoc nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nihil decernit.* Unde Prosper in sua Epistola inter alia consultit Augustinum: *An per præscientiam possit stare propositum, an verò præscientia quodam ordine sit subnixæ propositio?* Id est an efficacia & infallibilitas divini decreti hominibus gloriam præparantis, fundetur in præscientia operum futurorum, vel potiùs hujus scientiæ certitudo & infallibilitas, ex firmitate & efficacia divinorum decretorum derivetur?

C Nec solum futurorum absolutorum præscientiâ utebantur ad mysterium prædestinationis explicandum, sed etiam scientiâ conditionatorum: cum enim contra id quod asseriebant, Deum non dare dona suæ gratiæ, nisi supponendo ex parte hominis initium aliquod bonæ voluntatis, premerentur à Catholicis exemplo parvulorum, qui cum sint peccato originali adstricti, nec in illis possit esse ullum initium bonæ voluntatis, quidam tamen baptismum recipiunt, alij verò sine illo decedunt; respondebant (ut refert idem Prosper) *Tales perdi, talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad adultam pervenissent ætatem, scientia divina præviderit.* Similiter cum urgebantur exemplo adultorum, & quærebatur ab ipsis, cur istis & non illis Evangelium prædicetur? Id non in divinæ beneplacitum voluntatis rejiciebant, sed in fidem, & in opera eorum conditionatè à Deo præscita; ita ut Deus procurret istis Evangelium prædicari, quia eos præscit credituros si audiant; aliis verò non, quia præscit eos non credituros. Vel ut loquitur D. Prosper: *Dicebani dispensasse Deum tempora & ministeria prædicationis, juxta quod prævidebat aliquos credituros, & exoripram esse bonarum.*